

Індекс глобальної конкурентоспроможності 2012: Зростання продуктивності задля підтримки відновлення економіки*

ХАВ'ЄР САЛА-І-МАРТІН
БЕНЬЯТ БІЛЬБАО-ОСОРІО
ДЖЕННІФЕР БЛАНК
РОБЕРТО КРОТТІ
МАРГАРЕТА ДРЗЕНІК ХАНУ І ТЬСРІ ГЕЙГЕР
КЕРОЛАЙН КО

Всесвітній економічний форум

У той час, коли тривала робота над Звітом про глобальну конкурентоспроможність 2012, перспективи світової економіки, як і минулого року, не були стабільними. Другий рік поспіль глобальне зростання економіки лишається на історично низькому рівні. Згідно з очікуваннями експертів, темпи розвитку провідних економічних центрів — зокрема, провідних розвинених економік і таких, що розвиваються, — будуть сповільнені у 2012–2013 роках. При цьому підтверджується теза щодо повільного й слабого відновлення глобальної економіки. Нині, як і в попередні роки, процеси зростання економік у різних країнах проходять неоднаково. Країни, що розвиваються, зростають швидшими темпами, ніж розвинені економіки, і стабільно скорочують різницю між рівнем прибутків населення.

За підрахунками Міжнародного валютного фонду (МВФ), у 2012 році економіка Єврозони скоротиться на 0,3%, при цьому у США спостерігається «мляве», повільне зростання без будь-якої визначеності у майбутньому. Процес зростання великих економік, що розвиваються, таких як Бразилія, Росія, Індія, Китай і Південна Африка, відбувається значно повільніше, ніж у 2011 році. Однак інші ринки, які розвиваються — наприклад, країни Азії — і надалі будуть демонструвати впевнені показники зростання. Водночас Близький Схід, Північна Африка і країни у південному напрямку від Сахари лише нарощуватимуть темпи розвитку.

Події, які відбулися нещодавно у світі, такі як загроза «бульбашки» на ринку нерухомості Китаю, скорочення обсягів світової торгівлі та нестабільність потоків капіталу на ринках, що розвиваються, можуть погіршити процес відновлення глобальної економіки і потім негативно впливати на неї впродовж довгого часу. Можливо, уповільнення у цьому році економічного зростання свідчить переважно про неспроможність лідерів країн розв'язати більшість назрілих ще в 2011 році проблем. У всьому світі, як і раніше, впливові урядовці стурбовані високим рівнем безробіття й соціальними умовами у своїх країнах. Процеси, спричинені політичною конфронтацією у США, продовжують впливати на перспективи найбільшої економіки світу, в той час як кризи сукупного державного боргу та ризики обвалу банківського сектору у периферійних країнах Єврозони досі ще не подолані. Великий обсяг державних боргів разом із низькими темпами зростання економіки, недостатній рівень конкурентоспроможності та політична безвихідь у деяких європейських країнах спровокували побоювання на фінансових ринках щодо суверенного дефолту і навіть сумніви стосовно життєздатності євро. Враховуючи складність і нагальність ситуації, європейські країни змушені приймати вкрай важливі економічні й управлінські рішення, які можуть привести до значних соціально-економічних наслідків. І хоча європейські лідери не мають однієї спільної думки щодо способів розв'язання актуальних завдань, проте розуміють, що задля довгострокової стабілізації євро й динамічнішого стійкого зростання у Європі необхідним є підвищення конкурентоспроможності більш слабких країн-членів.

Усі вищенаведені тенденції міцно взаємозв'язані і потребують сучасних, рішучих та узгоджених дій від наділених владою політиків. Отже, враховуючи невідомість глобальних перспектив, ситуація вимагатиме послідовних структурних реформ, спрямованих на під-

вищення конкурентоспроможності країн з метою стабілізації їхнього економічного розвитку задля подальшого процвітання майбутніх поколінь.

Конкурентоспроможні економіки сприяють підвищенню продуктивності, що дає змогу підтримувати високий рівень доходів і забезпечує наявність необхідних механізмів задля досягнення стійких економічних результатів.

Упродовж більше ніж тридцяти років у звітах про глобальну конкурентоспроможність Всесвітнього економічного форуму, аналізується і порівнюється багато факторів — складників національної конкурентоспроможності. Із самого початку діяльність ВЕФ була спрямована на виявлення глибинних причин та взаємозв'язків, на стимулювання дискусії поміж зацікавлених осіб щодо оптимальних стратегій та методів, здатних допомогти країнам здолати перешкоди на шляху до зміцнення власної конкурентоспроможності. У сучасних складних економічних умовах наша робота відіграє важливу роль, нагадуючи про значення структурних економічних заasad задля стійкого зростання.

З 2005 року Всесвітній економічний форум аналізує конкурентоспроможність, використовуючи Індекс глобальної конкурентоспроможності (ІГК) — комплексний інструмент оцінювання мікро- і макроекономічних показників національної конкурентоспроможності.

Ми характеризуємо конкурентоспроможність як набір інститутів, політик і факторів, які визначають рівень продуктивності країни. Остання, у свою чергу, впливає на рівень добробуту, який може забезпечити економіка. Крім того, рівень продуктивності також визначає доходність інвестицій в економіку, котрі є фундаментальним стимулом економічного зростання. Інакше кажучи, конкурентоспроможні економіки — це ті економіки, які здатні зберегти зростання.

Отже, концепція конкурентоспроможності включає до свого складу статистичні й динамічні складові. Незважаючи на те, що продуктивність країни визначається її спроможністю підтримувати високий рівень прибутків, продуктивність також є одним із найголовніших детермінантів доходності інвестицій. Останні явля-

ють собою один з ключових факторів, що пояснюють потенціал зростання економіки.

12 СКЛАДОВИХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Продуктивність і конкурентоспроможність визначаються багатьма детермінантами. Упродовж багатьох століть економісти намагалися віднайти і зрозуміти фактори, пов'язані із цим процесом. Унаслідок цього виникали різноманітні теорії: від концепції спеціалізації і розподілу праці, розробленої Адамом Смітом, до пріоритетності інвестицій у фізичний капітал та інфраструктуру в економістів неокласичної школи. Останні сучасні теорії вивчають інші механізми, наприклад, освіту та навчання, технологічний прогрес, макроекономічну стабільність, високий рівень державного управління, розвиненість бізнесу й ринкову ефективність. І хоча усі зазначені фактори є важливими для конкурентоспроможності й економічного зростання, вони не виключають один одного. Два або більша частина з них можуть відігравати важливу роль одночасно, що підтверджується різними науковими працями з економіки.

При створенні ІГК до уваги береться складність економічних процесів і пропонується виважене середнє значення великої кількості різних компонентів, кожен з яких відбиває один з аспектів конкурентоспроможності. Компоненти згруповані у 12 складових конкурентоспроможності (Рисунок 1.1).

Складова 1: Інституції

Інституційне середовище визначається правовою й адміністративною інфраструктурою, у межах якої приватні підприємці, компанії і уряд взаємодіють з метою створення добробуту нації. Значущість сприятливого та справедливого інституційного середовища стала більш очевидною під час останньої фінансово-економічної кризи. Інституції є вкрай важливими для підтримки й посилення стабільного економічного зростання з огляду на те, що держава відіграє більш значущу роль на міжнародному рівні для економік багатьох країн.

Рисунок 1.1 12 складових конкурентоспроможності

Базові вимоги

- Інституції
- Інфраструктура
- Макроекономічне середовище
- Охорона здоров'я та початкова освіта

Підсилювачі ефективності

- Вища освіта та професійна підготовка
- Ефективність ринку товарів
- Ефективність ринку праці
- Рівень розвитку фінансового ринку
- Технологічна готовність
- Розмір ринку

Фактори розвитку та інноваційного потенціалу

- Рівень розвитку бізнесу
- Інновації

Основа
факторно-орієнтованих
економік

Основа
орієнтованих на ефективність
економік

Основа
інноваційно-орієнтованих
економік

Якість інституційного середовища суттєво впливає на конкурентоспроможність і економічне зростання. Вона позначається на інвестиційних рішеннях та організації виробництва, а також впливає на те, у який спосіб суспільство розподіляє вигоди й витрати щодо реалізації програм і стратегій розвитку. Наприклад, власники землі, корпоративних акцій або ж інтелектуальної власності не інвестуватимуть у свою власність, якщо їм не гарантоване право на неї.

Значення інституцій не обмежується законодавчою базою. Ставлення уряду до ринків та свобод, а також ефективність його діяльності відіграють важливу роль: занадто великий апарат і бюрократія, надмірне держрегулювання, корупція, нечесність при складанні й виконанні держзамовлень, недостатня прозорість і надійність, нездатність надавати бізнесу необхідні послуги, політична залежність судової системи призводять до значних економічних витрат і уповільнюють процес розвитку.

Відповідний рівень управління державними фінансами також є важливим чинником, який викликає довіру до бізнес-клімату країни. Тому показники, значення яких відображають якість управління державними фінансами, введені до третьої складової субіндексу, макроекономічне середовище.

Незважаючи на те, що в економічній літературі багато уваги приділено переважно державним інституціям, приватні інституції також є важливим елементом процесу створення добробуту. Події, пов'язані з останньою глобальною економічною кризою, а також з численними корпоративними скандалами, виявили значущість стандартів бухгалтерського обліку, звітності й прозорості, як факторів, які дають змогу не лише попередити шахрайство і неефективне управління, а й зберегти довіру інвесторів та споживачів. Економічне зростання базується на діяльності бізнесу, який сповідує принципи чесного управління, де керівництво дотримується суворих етичних норм у відносинах із державою, іншими компаніями та громадськістю у цілому. Прозорість приватного сектору — це обов'язкова характеристика бізнесу. Її можна реалізувати шляхом дотримання відповідних стандартів, а також використовуючи практики аудиту й бухгалтерського обліку, які забезпечують своєчасний доступ до інформації.

Складова 2: Інфраструктура

Високорозвинена інфраструктура має велике значення для ефективного функціонування економіки, оскільки є важливим фактором при визначенні місця розташування економічної діяльності, а також видів діяльності або секторів, котрі можуть розвиватися у кожному окремому випадку. Високорозвинена інфраструктура зменшує вплив відстані між регіонами, забезпечує інтеграцію національного ринку й низьковитратний зв'язок з ринками інших країн та регіонів. Якість і розвиток інфраструктури впливають на економічне зростання, у різний спосіб скорочують розбіжність у рівнях доходів населення й сприяють боротьбі з бідністю. Добре розвинені транспортна й комунікаційна інфраструктури є передумовою доступу найменш розвинених населених пунктів до основних економічних процесів і сервісів. Ефективні види транспорту, зокрема, якісні автомобільні дороги й залізниці, порти і повітряний

транспорт, дають змогу підприємцям гарантовано й своєчасно доправити свої товари та послуги на ринок, а працівникам — пересуватися країною у пошуку робочих місць, які найбільше їх влаштовують. Економіка також залежить від безперебійного постачання електроенергії у необхідних обсягах, що забезпечує належний режим роботи підприємств і заводів. Врешті-решт, велика й розвинена телекомунікаційна мережа гарантує швидкий і вільний потік інформації. Він підсилює загальну економічну ефективність тим, що дозволяє гравцям на ринку враховувати весь обсяг наявної інформації при прийнятті рішень та обмінюватися нею.

Складова 3: Макроекономічна стабільність

Стабільність макроекономічного середовища має велике значення для бізнесу і, таким чином, для усієї національної конкурентоспроможності. І хоча макроекономічна стабільність самостійно не в змозі збільшити продуктивність країни, доведено, що макроекономічний хаос суттєво шкодить економіці. Про це яскраво свідчать події останніх років у Європі. Держава не може ефективно надавати послуги, якщо вона змушена сплачувати високі відсотки за минулі борги. Бюджетний дефіцит обмежує майбутню спроможність держави реагувати на цикли ділової активності та інвестувати у заходи, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності. Компанії не в змозі працювати ефективно, якщо рівень інфляції виходить за межі контролю. Отже, процес розвитку економіки не може бути стійким без макроекономічної стабільності. Стабільність макроекономіки привернула увагу громадськості не так давно, коли деякі країни Європи потребували підтримки МВФ та інших країн євросони задля попередження суверенного дефолту, оскільки їхній державний борг сягнув неприпустимого рівня.

Важливо зазначити, що ця складова оцінює стабільність макроекономічного середовища і не бере до уваги те, як саме уряд керує державним бюджетом. Вказаний якісний індикатор відбивається у складовій інституцій.

Складова 4: Охорона здоров'я і початкова освіта

Робітнича сила із задовільним станом здоров'я має найважливіше значення для конкурентоспроможності й продуктивності країни. Люди із поганим здоров'ям не зможуть реалізувати свій потенціал і працюватимуть менш продуктивно. Крім того, погане здоров'я співробітників призводить до чималих витрат для бізнесу, тому що хворі працівники часто відсутні на робочому місці або ж працюють з низьким рівнем ефективності. Отже, інвестиції в охорону здоров'я є вкрай важливими як в економічному, так і в моральному аспектах.

Крім охорони здоров'я, зазначена складова також враховує якість і розвиненість початкової освіти. Базова освіта збільшує ефективність кожного окремого працівника. Робітники, що мають недоліки або недостатній рівень початкової освіти, можуть виконувати лише елементарні роботи і їм значно важче адаптуватися до складніших виробничих процесів і технологій. Отже, такі працівники менше задіяні у розробці або впровадженні інновацій. Іншими словами, недоліки, пов'язані з базовою освітою, можуть негативно впливати на бізнес, обмежуючи його розвиток. До того ж, з такими людськими ресурсами компанії важче рухатимуться ланцю-

гом створення додаткової вартості, виробляючи складні товари або підвищуючи їхню додану вартість.

У довготривалій перспективі важливо уникнути значних скорочень ресурсів у вказаних найважливіших галузях, незважаючи на необхідність зменшення видатків державних бюджетів з метою зниження дефіциту й боргового тиску.

Складова 5: Вища освіта й професійна підготовка

Якісна вища освіта й професійна підготовка мають велике значення для економік, які намагаються рухатися вперед шляхом створення додаткової вартості, не обмежуючись звичайними виробничими процесами і продукцією. Зокрема, сучасна глобальна економіка потребує від країн створення резерву освічених працівників, які в змозі виконувати складні завдання, швидко адаптуватися до зміни середовища й нових вимог економіки. У зазначеній складовій оцінюється рівень зарахування до середніх шкіл та вузів, якість освіти з точки зору бізнес-спільноти. Ступінь навчання співробітників також враховується, зважаючи на важливість професійного й безперервного навчання без відриву від виробництва. Й хоча у багатьох країнах цьому не надають особливого значення, таке навчання необхідне з метою забезпечення безперервного підвищення навичок працівників.

Складова 6: Ефективність ринку товарів та послуг

Країни з ефективними ринками виробляють асортимент необхідних товарів та послуг з урахуванням умов попиту-пропозиції. Крім того, ці ринки гарантують, що товари будуть ефективно продаватися й купуватися. Сприятлива ринкова конкуренція на внутрішньому й зовнішньому ринках є важливим чинником для підвищення ринкової ефективності і, відповідно, продуктивності бізнесу. Вона гарантує процвітання найефективнішим фірмам, що виробляють товари згідно з вимогами ринку. При створенні найкращого середовища з метою обміну товарами у діяльності бізнесу має бути якомога менше перешкод, які виникають унаслідок втручання держави. Наприклад, конкурентоспроможності шкодять непропорційні й обтяжливі податки, а також обмежувальні та дискримінаційні правила відносно міжнародної торгівлі та прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Нещодавня економічна криза підкреслила ступінь взаємозалежності економік усього світу, а також рівень залежності економічного зростання від відкритості ринків. Протекціоністські заходи призводять до протилежних результатів через те, що знижують економічну активність у цілому.

Ефективність ринку також залежить від умов попиту, наприклад, орієнтованості на клієнта й вибагливості покупців. Покупці в одних країнах можуть бути вибагливішими, ніж в інших країнах, через певні культурні або історичні причини. Це створює важливу конкурентну перевагу, оскільки змушує компанії бути більш інноваційними й орієнтованими на вимоги клієнтів, що сприяє досягненню ефективності ринку.

Складова 7: Ефективність ринку праці

Ефективність та гнучкість ринку праці є вкрай важливими для забезпечення відповідного розподілення працівників між секторами. Це стимулює найбільш ефективне їх використання в економіці і створює необ-

хідну мотивацію для максимальної самовідданості на робочому місці. Таким чином, ринки праці мають бути гнучкими, щоб бути спроможними швидко і з найменшими витратами перемішувати працівників з одного сектору до іншого й допускати коливання заробітної плати без великих соціальних потрясінь. Важливість значення добре функціонуючого ринку продемонстрували минулорічні події у арабських країнах, де негнучкі ринки праці стали однією з основних причин високого рівня безробіття серед молоді. Це призвело до численних сутичок і безладу в Тунісі, які потім поширилися по всьому регіону. Також дуже високий рівень безробіття є характерним у низці європейських країн, де є бар'єри входу на ринок праці.

Крім того, ефективні ринки праці мають забезпечувати чіткий взаємозв'язок між стимулами для працівників та їх бажанням втілювати принципи меритократії на робочих місцях, а також рівність між жінками й чоловіками у бізнес-середовищі. Разом ці фактори позитивно позначаються на результатах діяльності працівників та залученні до країни здібних спеціалістів. Роль цих двох аспектів невпинно зростає у зв'язку із явищем дефіциту кваліфікованих кадрів, що набирає загрозливих масштабів.

Складова 8: Розвиненість фінансового ринку

Остання фінансово-економічна криза продемонструвала значущість добре функціонуючого фінансового сектору в економіці. Ефективний фінансовий сектор дає можливість розмішувати ресурси, заощаджені громадянами країни або інвестовані іншими країнами, у ті галузі, де ці ресурси стануть найпродуктивнішими. Розвинений фінансовий сектор спрямовує ресурси не на реалізацію проектів, які мають політичний підтекст, а на підприємницькі або інвестиційні проекти з найбільш очікуваною нормою прибутковості. Отже, головний момент тут полягає у ретельному оцінюванні ризиків. Інвестиції бізнесу також впливають на рівень продуктивності. Таким чином, для економіки необхідний фінансовий сектор, який надає капітал для фінансування інвестицій приватного сектору з таких джерел як кредити надійних банків, добре розвинений фондовий ринок, венчурний капітал та інші фінансові інструменти. Щоб здійснити усі ці функції, банківський сектор має бути надійним і прозорим. Крім того, як засвідчили нещодавні події, фінансовим ринкам необхідне управління задля захисту інвесторів та інших учасників економічних процесів.

Складова 9: Технологічна готовність

У нинішньому глобалізованому світі технологічна готовність компаній визначає їхню спроможність конкурувати й бути успішними. У цій складовій оцінюється швидкість, з якою економіка переймає й використовує нові технології з метою підвищення виробничих секторів. При цьому особливу роль відіграє її здатність максимально використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ) у повсякденній діяльності й виробничих процесах задля підвищення ефективності й забезпечення інновацій, що врешті-решт сприяє зростанню конкурентоспроможності. ІКТ еволюціонували у технології «загального використання» в сучасному світі, поширилися у багатьох секторах економіки й відіграють

роль ефективної інфраструктури у комерційних операціях. Доступність до ІКТ та їхнє використання стали фундаментальною основою при визначенні технологічної готовності.

На здатність економіки підвищувати продуктивність не впливає факт винайдення цих технологій у межах країни чи поза нею. Головне, що підприємства країни мають доступ до цих прогресивних продуктів і проєктів та спроможні їх опанувати. Серед основних джерел іноземних технологій — прями іноземні інвестиції (ПІІ), які відіграють провідну роль для країн, що перебувають на нижчому етапі технологічного розвитку. У даному контексті має розрізнятися рівень технологій, котрі є в наявності у компаній країни, а також можливості країни проводити дослідження та розробляти інновації, які розширюють кордони існуючих знань. Тому ми розглядаємо технологічну готовність окремо від інновацій, котрі оцінюються у дванадцятій складовій.

Складова 10: Розмір ринку

Розмір ринку впливає на продуктивність, тому що великі ринки дають змогу компаніям використати ефект економії на масштабі. Традиційно доступні для компаній ринки обмежувалися кордоном їхньої країни. За часів глобалізації міжнародні ринки частково можуть замінити внутрішні, що особливо стосується невеликих держав. Існує багато емпіричних доказів, які доводять позитивний взаємозв'язок між відкритістю торгівлі й зростанням економіки. І хоча деякі дослідження піддають сумніву міцність такого зв'язку, є спільне розуміння щодо позитивного впливу торгівлі на економічне зростання, особливо у країнах з невеликими внутрішніми ринками. Приклад Європейського Союзу свідчить про значущість розміру ринку для конкурентоспроможності, оскільки завдяки активнішій інтеграції підвищився рівень загальної ефективності. Незважаючи на те, що скорочення торгових бар'єрів і приведення стандартів у відповідність до вимог Європейського Союзу вплинули на зростання обсягів експорту в регіоні, ще залишилося чимало бар'єрів для створення справді єдиного середовища, зокрема, на ринку послуг. Це призводить до виявлення так званого ефекту кордону. Таким чином, в Індексі ми продовжуємо використовувати показники розміру внутрішнього й зовнішнього ринків.

Отже, при визначенні розміру ринку для підприємств країни експорт може трактуватися як заміщення внутрішнього попиту. Включення як внутрішнього, так і зовнішнього ринку до розрахунку розміру ринку дає нам змогу враховувати експортно-орієнтовані економіки й географічні регіони (як, наприклад, Євросоюз), які складаються з кількох держав, проте не мають єдиного ринку.

Складова 11: Рівень розвитку бізнесу

Рівень розвитку бізнесу, безперечно, впливає на рівень ефективності під час виробництва товарів та послуг. Він пов'язаний із двома об'єднаними між собою елементами: якістю бізнес-спільнот країни у цілому та якістю діяльності і стратегій певних фірм. Ці фактори мають особливе значення для економік, що перебувають на високій стадії розвитку і в яких базові ресурси задля підвищення продуктивності загалом уже вичерпано. Важливою з різних причин є якість бізнес-спільнот і до-

поміжних галузей у країні, що вимірюється кількісними та якісними показниками національних постачальників і ступенем їхньої взаємодії. За умови, коли компанії та постачальники з якогось сектору об'єднані у групи (кластери) й географічно перебувають близько одне до одного, ефективність підвищується, виникає більше можливостей для інновацій і зменшується кількість перешкод для виникнення нових фірм. Новітні практики й стратегії окремих фірм (брендинг, маркетинг, дистрибуція, сучасні технологічні процеси, виробництво унікальних і складних товарів) поширюються на всі сектори економіки та сприяють виникненню комплексних і своєчасних бізнес-процесів у всіх галузях.

Складова 12: Інновації

Джерелом інновацій є і технологічні, і нетехнологічні знання. Нетехнологічні інновації міцно пов'язані з ноу-хау, навичками та умовами праці, притаманними організаціям. Отже, вони охоплюються одинадцятю складовою, що входить до ІГК. Остання складова конкурентоспроможності — це технологічні інновації. У той час, коли суттєвих результатів можна досягти завдяки поліпшенню роботи державних, суспільних і приватних установ, створенню інфраструктури, зниженню макроекономічної нестабільності або покращенню людського капіталу, позитивний ефект врешті-решт не є настільки відчутним. Те саме стосується ефективності ринків праці, фінансів і товарів.

У довгостроковій перспективі рівень життя можливо суттєво підвищити виключно за рахунок технологічних інновацій. В основі росту виробництва, який спостерігався в історії наших економік, — економічні прориви. З-поміж них — індустріальна революція XVIII сторіччя і винахід парового двигуна, виробництво електроенергії і недавня «цифрова» революція, котра не лише трансформує способи виробництва, але й відкриває нові можливості відносно продуктів та послуг. Особливого значення набувають інновації для розвинених країн, які наближаються до меж пізнання. Можливість створення вартості лише за рахунок адаптації та інтеграції зовнішніх технологій у них є досить обмеженою.

Менш розвинені країни можуть підвищувати власну продуктивність, запозичаючи наявні технології або поетапно поліпшуючи інші сфери. Однак цього підходу не достатньо для підвищення продуктивності у тих країнах, які досягли інноваційної стадії розвитку. Компанії у таких державах повинні розробляти й створювати найсучасніші товари і процеси задля збереження конкурентних переваг та задля реалізації діяльності з вищою доданою вартістю. У зв'язку із цим необхідним є сприятливе для інноваційної діяльності середовище, яке підтримує і державний, і приватний сектор. Зокрема, йдеться про достатній обсяг інвестицій у дослідження й розробки, особливо з боку бізнесу; наявність високоякісних науково-дослідних інститутів, які можуть створювати базу даних знань, необхідну для розробки нових технологій; співробітництво університетів та бізнесу в галузі наукових досліджень; захист інтелектуальної власності разом із високим рівнем конкуренції та доступом до венчурного капіталу й фінансування, які аналізуються іншими складовими Індексу. Враховуючи повільне відновлення економіки після нещодавньої кри-

зи й зростаючий фіскальний тиск, з якими стикнулися розвинені країни, досить важливо, щоб державні й приватні інститути не піддалися цим негативним чинникам і уникнули скорочення витрат на науково-дослідну діяльність, яка має критичне значення для сталого розвитку в майбутньому.

Взаємозв'язок 12 складових

Кожна з дванадцятьох складових конкурентоспроможності представлена окремо. Однак необхідно пам'ятати, що усі вони взаємопов'язані, мають тенденцію до посилення одна одної, коли слабкі позиції у певних аспектах часто негативно впливають на інші аспекти. Наприклад, важко буде досягти високого показника у складовій інновацій (12-а складова), не маючи достатньо освіченої й добре підготованої робочої сили (4-а і 5-а складові), здатної втілювати найновіші технології (9-а складова), без належного рівня фінансування (8-а складова) науково-дослідних праць і без ефективного ринку товарів, який надає можливості просування інновацій на ринку (6-а складова). Незважаючи на те, що 12 складових агрегуються у єдиний підсумковий індекс конкурентоспроможності, ми також окремо наводимо показники для кожної з 12 складових, оскільки така деталізація дає можливість зрозуміти, які саме чинники необхідно поліпшувати у конкретній країні. У додатку А надається інформація про структуру ІГК, а також технічні деталі його розрахунку.

ЕТАПИ РОЗВИТКУ І ЗВАЖЕНИЙ ІНДЕКС

Усі вищевказані складові певною мірою мають значення для усіх економік, однак зрозуміло, що вони по-різному впливатимуть на них. Метод, який був би оптимальним для підвищення конкурентоспроможності у Камбоджі, відрізняється від того, котрий буде найкращим для Франції. Це пов'язано із тим, що Камбоджа і Франція перебувають на різних етапах розвитку. Із розвитком економіки заробітні плати зростають, і заля підтримки високого рівня прибутків необхідно підвищувати продуктивність праці.

Так само як і економічна теорія про етапи розвитку, ІГК передбачає, що зростання економік, які перебувають на першій стадії розвитку, залежить від базових факторів, а країни конкурують за рахунок забезпеченості ресурсами — переважно некваліфікованою робочою силою і корисними копалинами. Компанії мають конкуренцію через ціни й продають базові продукти або товари, при цьому низька продуктивність призводить до низького рівня заробітних плат. Збереження конкурентоспроможності на цій стадії розвитку економіки найбільше залежить від стабільного фінансування державних і приватних інститутів (1-а складова), добре розвинутої інфраструктури (2-а складова), макроекономічної стабільності (3-я складова), а також від стану здоров'я робочої сили із принаймні базовою освітою (4-а складова).

Разом із підвищенням конкурентоспроможності спостерігається подальше економічне зростання і одночасно збільшення продуктивності та зростання заробітної платні. Країни переходять до наступної стадії, де економічне зростання залежить від ефективності. На цій стадії необхідно впроваджувати ефективніші виробничі процеси і підвищувати якість продукції, тому що

рівень зарплат виріс, а ціни підвищити не можна. Підвищення рівня конкурентоспроможності на цьому етапі переважно залежить від якості вищої освіти й професійної підготовки (5-а складова), від ефективного ринку товарів та послуг (6-а складова), функціонуючого на належному рівні ринку праці (7-а складова), розвиненості фінансового ринку (8-а складова), здатності використовувати наявні технології (9-а складова), обсягів внутрішнього та зовнішнього ринків (10-а складова).

Нарешті, коли країни переходять до інноваційного етапу розвитку економіки, заробітна плата зростає настільки, що підтримувати високий рівень життя зазначені країни можуть лише за умови, якщо компанії конкурують, використовуючи нову і/або унікальну продукцію, послуги, моделі або процеси. На цій стадії компанії повинні конкурувати, як за рахунок новітніх технологій (12-а складова), продукуючи нові різноманітні товари, так і за рахунок високорозвинених процесів або бізнес-моделей (11-а складова).

ІГК враховує етапи економічного розвитку: велика питома вага надається тим складовим, які відносно важливіші для поточної стадії економічного розвитку країни. Тобто, незважаючи на те, що усі 12 складових мають конкретне значення для усіх країн, відносна важливість кожної складової залежить від того, на якому етапі перебуває країна. Щоб це врахувати, складові згруповані у три субіндекси, кожен з яких є найважливішим на певній стадії розвитку економіки.

Субіндекс «базові вимоги» об'єднує складові, що мають визначальне значення для країн на факторній стадії. Субіндекс «підсилювачі ефективності» включає ті складові, які є критичними для країн на етапі становлення ефективної економіки, а субіндекс «фактори розвитку та інноваційного потенціалу» охоплює ті складові, що є критичними для інноваційно-орієнтованих країн. Ці три субіндекси показані на рисунку 1.1. Вагові долі для кожного субіндекса на кожному етапі розвитку показані у таблиці 1.1. Вагові долі, зазначені у таблиці, були розраховані шляхом побудови регресій залежності темпів зростання ВВП на душу населення від результату по кожному субіндексу за минулі роки, унаслідок чого були отримані різні коефіцієнти для кожного етапу розвитку економіки. Після округлення даних економетричних розрахунків було вибрано показники ваг, які відображені у таблиці 1.1.

Визначення етапів розвитку

Стадії розвитку економіки визначаються за допомогою двох критеріїв. Перший — рівень ВВП на душу населення із врахуванням ринкового курсу валют. Цей повсюдно поширений показник використовується для приблизного розрахунку заробітних плат, оскільки не існує міжнародних даних щодо заробітних плат по всіх країнах. Використані порогові значення діапазонів також показані у таблиці 1.1. Другий критерій характерний для багатих країн, процвітання яких залежить від видобутку ресурсів. При підрахунку визначається частка корисних копалин у загальному експорті (товари й послуги) країни. Так, передбачається, що за умови становлення корисних копалин у ньому понад 70% (вимірюється шляхом використання середнього значення впродовж п'яти років) країна є переважно факторно-орієнтованою.

Таблиця 1.1 Ваги та порогові значення для стадій розвитку

	Стадія факторної орієнтованості (1)	Перехід від першої до другої стадії	Стадія орієнтованості на ефективність (2)	Перехід від другої до третьої стадії	Стадія орієнтованості на інновації (3)
ВВП на душу населення*, дол. США, порогові значення**	<2 000	2 000-2 999	3 000-8 999	9 000-17 000	>17 000
Вага субіндексу «Базові вимоги», %	60	40-60	40	20-40	20
Вага субіндексу «Підсилювачі ефективності», %	35	35-50	50	50	50
Вага субіндексу «Фактори розвитку та інноваційного потенціалу», %	5	5-10	10	10-30	30

* Для економік із суттєвою залежністю від мінеральних ресурсів ВВП на душу населення не є єдиним критерієм для визначення стадії розвитку.

** У діапазоні ваг субіндексів існує зв'язок між значенням ВВП на душу населення і субіндексами. Наприклад, для країни з ВВП на душу населення у 2 999 дол. США вага субіндексу «Базові вимоги» складає 40%.

Таблиця 1.2 Класифікація країн за стадіями розвитку

Стадія 1: Факторно-орієнтована (38 країн)	Перехід зі стадії 1 на стадію 2 (17 країн)	Стадія 2: Орієнтована на ефективність (33 країн)	Перехід зі стадії 2 на стадію 3 (21 країна)	Стадія 3: Орієнтована на інновації (35 країн)
Бангладеш	Азербайджан	Албанія	Аргентина	Австралія
Бенін	Алжир	Арменія	Барбадос	Австрія
Буркіна Фасо	Болівія	Болгарія	Бахрейн	Бельгія
Бурунді	Ботсвана	Боснія і Герцеговина	Бразилія	Велика Британія
В'єтнам	Бруней	Гайяна	Естонія	Гонконг
Гаїті	Венесуела	Гватемала	Казахстан	Греція
Гамбія	Габон	Грузія	Латвія	Данія
Гана	Гондурас	Домініканська республіка	Литва	Ізраїль
Гвінея	Єгипет	Еквадор	Ліван	Ірландія
Ефіопія	Іран	Ел-Сальвадор	Малайзія	Ісландія
Ємен	Катар	Індонезія	Мексика	Іспанія
Замбія	Кувейт	Йорданія	Оман	Італія
Зімбабве	Лівія	Кейп Верде	Польща	Канада
Індія	Монголія	Китай	Росія	Кіпр
Камбоджа	Саудівська Аравія	Колумбія	Сейшели	Корея
Камерун	Філіппіни	Коста-Ріка	Тринідад і Тобаго	Люксембург
Кенія	Шрі-Ланка	Маврикій	Туреччина	Мальта
Киргизія		Македонія	Угорщина	Нідерланди
Кот-д'Івуар		Марокко	Уругвай	Німеччина
Ліберія		Намібія	Хорватія	Нова Зеландія
Лесото		Панама	Чилі	Норвегія
Мавританія		ПАР		ОАЕ
Мадагаскар		Парагвай		Португалія
Малаві		Перу		Пуерто-Ріко
Малі		Румунія		Сінгапур
Мозамбік		Свазіленд		Словаччина
Молдова		Сербія		Словенія
Непал		Суринам		США
Нігерія		Тайланд		Тайвань
Нікарагуа		Тимор		Фінляндія
Пакистан		Україна		Франція
Руанда		Чорногорія		Чехія
Сенегал		Ямайка		Швейцарія
Сьєрра-Леоне				Швеція
Таджикистан				Японія
Танзанія				
Уганда				
Чад				

Країни, економіка яких перебуває між двома будь-якими з цих трьох стадій, вважаються країнами з «перехідною економікою». Для цих країн питома вага складових повільно змінюється в процесі розвитку країни, свідчить про процес плавного переходу від однієї стадії розвитку до іншої. Завдяки цьому перевага надається тим сферам, які з розвитком країни набувають більшої ваги у конкурентоспроможності країни, і унаслідок цього ІГК може поступово «штрафувати» ті країни, котрі не готуються до наступного етапу. Класифікацію країн за стадіями розвитку наведено у таблиці 1.2.

ДЖЕРЕЛА ДАНИХ

З метою виміру даних у ІГК використовуються статистичні дані, а саме: кількість осіб, що навчається, державний борг, дефіцит бюджету і середня тривалість життя. Ми отримуємо їх від організацій, що мають міжнародне визнання, зокрема, Організація об'єднаних націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), Міжнародний валютний фонд (МВФ) і Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ). Крім того, у ІГК використовуються дані щорічного Опитування керівників Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) (Опитування) з метою охоплення тих понять, котрі вимагають більш якісної оцінки або для яких відсутні міжнародні порівняльні статистичні дані відносно цілої низки економік. В Україні партнером ВЕФ є Центр соціально-економічних досліджень України (CASE).

ЗМІНИ ПРИ РОЗРАХУНКУ ІГК

Цього року до структури ІГК було внесено кілька змін. Із складової «макроекономічна стабільність» (3-я складова) був вилучений показник маржі відсоткової ставки у зв'язку з обмеженістю інформації задля проведення порівняння у міжнародному контексті. Крім того, до 9 складової «технологічна готовність» був доданий показник доступу до ширококутного мобільного Інтернету з метою урахування стрімко зростаючого доступу до Інтернету при використанні мобільних пристроїв. До першої складової «інституції» було додано показник, що відбиває ступінь надання державою послуг бізнес-спільноті. Цей показник було отримано на основі Звіту керівників. У 12-й складовій «інновації» для показника патентів на винаходи було змінено джерело з Офісу патентів і торгових марок США (USPTO), що використовувався донині, на Договір про патентне співробітництво. Ці дані збираються і публікуються спільно із Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (WIPO) та Організацією економічного співробітництва й розвитку (OECD). Саме ці організації ведуть облік патентних замовлень у всьому світі, а не тільки у США, і в такий спосіб допомагають уникнути можливої географічної похибки. І нарешті, із 7-ї складової «ефективність ринку праці» було вилучено показник індексу стійкості працевлаштування через те, що Всесвітній банк припинив його розраховувати.

ОХОПЛЕННЯ КРАЇН

У цьому році охоплення збільшилося від 142 до 144 країн. 3-поміж нових країн — Габон, Гвінея, Ліберія, Сейшельські острови і Сьєрра-Леоне. Також було знову

включено Лівію, оскільки у 2011 році через політичну дестабілізацію і громадянські заворушення ми не змогли провести там Опитування. Крім того, зі Звіту цього року були вилучені три раніше включені до списку країни. Ми не мали можливості отримати дані у Белізі й Анголі. А в Сирії ситуація, пов'язана із безпекою, також не дозволила провести Опитування. Стосовно Тунісу цього року ми вирішили не надавати результатів, оскільки вкрай важко проводити порівняння з минулим роком через структурні порушення у даних. Сподіваємося у майбутньому знову включити ці країни до списку.

Додаток А: Розрахунок та структура Індексу глобальної конкурентоспроможності у 2012 році

У цьому додатку міститься докладна інформація про структуру та розрахунок Індексу глобальної конкурентоспроможності у 2012 році. Структура та процедура розрахунку Індексу конкурентоспроможності регіонів України ідентична. Нумерація змінних відповідає нумерації таблиць з даними, які знаходяться у Звіті про глобальну конкурентоспроможність у 2012 році. Всесвітнього економічного форуму. У цьому Звіті представлені бали кожного регіону та рейтинг за всіма індикаторами, що складають ІГК. Номер перед крапкою вказує, якій складовій відповідає змінна (наприклад, змінна 1.11 відповідає 1 складовій, змінна 9.04 належить до 9 складової конкурентоспроможності).

Розрахунок ІГК базується на послідовному агрегуванні балів, починаючи з рівня змінних (найнижчого рівня) і закінчуючи загальним балом ІГК (найвищого рівня). Якщо не зазначено інше, для агрегування значень змінних у рамках однієї категорії застосовується метод арифметичного середнього.^a

Для агрегування показників вищого рівня використовується відсоткова частка, що зазначена біля кожної з категорій. Вона є питомою вагою категорії всередині батьківської групи показників. Наприклад, бал, який отримує країна за 9 складовою, складає 17% від балу, отриманого за субіндексом «підсилювачі ефективності» даної країни незалежно від її теперішнього ступеню розвитку. Так само бал, отриманий за підскладовою «транспортна інфраструктура», складає 50% від балу, отриманого за складовою «інфраструктура».

На відміну від нижчих рівнів агрегування, питома вага кожного з трьох субіндексів (базові вимоги, підсилювачі ефективності та фактори інноваційного розвитку) не є постійною. Як зазначалося в першому розділі, вона залежить від стадії розвитку кожної з країн.^b Наприклад, у випадку Бурунді, яка знаходиться на першій стадії розвитку, бал, отриманий за субіндексом «основні вимоги», становить 60% від загального балу ІГК країни. Водночас він становить лише 20% загального балу ІГК Швеції — країни, яка знаходиться на третьому етапі розвитку.

Змінні, джерелом яких не є опитування керівників підприємств, позначені в структурі індексу нижче символом «*». Для проведення агрегування статистичні дані нормалізуються до значень від 1 до 7. Це робиться для того, щоб вони відповідали результатам опитування керівників бізнесу. Метод нормалізації, що використовується, зберігає порядок розподілу отриманих країною балів і відносну відстань між ними.^c Ті змінні, після яких слідує символ «^{1/2}», враховуються у двох складових ІГК. Для того щоб уникнути подвійного обліку, у кожному випадку їм надається половина їх питомої ваги.^d

Питома вага (%)
всередині безпосередньої
батьківської категорії

БАЗОВІ ВИМОГИ

Складова 1: Інституції	25%
А. Державні інституції	75%
Право власності.....	20%
1.01 Право власності	
1.02 Охорона інтелектуальної власності ^{1/2}	
Етика і корупція.....	20%
1.03 Нецільове використання бюджетних коштів	
1.04 Довіра громадськості до політиків	
1.05 Хабарі та неформальні платежі	
Зловживання впливом.....	20%
1.06 Незалежність судової системи	
1.07 Фаворитизм у рішеннях чиновників	
Ефективність уряду.....	20%
1.08 Марнотратство у бюджетних витратах	
1.09 Тягар адміністративного регулювання	
1.10 Ефективність правової системи у врегулюванні суперечок	
1.11 Ефективність правової системи в оскаржувані регуляторних актів	
1.12 Прозорість політики держорганів	
1.13 Державні послуги на підтримку бізнесу	
Безпека.....	20%
1.14 Втрати бізнесу від загрози тероризму	
1.15 Втрати бізнесу від злочинності та насильства	
1.16 Організована злочинність	
1.17 Надійність роботи правоохоронних органів	
В. Приватні інституції	25%
Корпоративна етика.....	50%
1.18 Корпоративна етика	
Звітність.....	50%
1.19 Рівень стандартів аудиту та звітності	
1.20 Ефективність корпоративного керівництва	
1.21 Захист інтересів міноритарних акціонерів	
1.22 Надійність захисту інвестора (1-10, 10 — кращий показник) *	

Складова 2: Інфраструктура.....25%

А. Транспортна інфраструктура	50%
2.01 Якість інфраструктури в цілому	
2.02 Якість доріг	
2.03 Якість залізничної інфраструктури	
2.04 Якість портової інфраструктури	
2.05 Якість інфраструктури повітряних перевезень	
2.06 Пасажирообіг авіаційного транспорту (на тиждень, млн місць x км) *	
В. Енергетична та телекомунікаційна інфраструктура	50%
2.07 Якість електропостачання	
2.08 Кількість абонентів мобільного зв'язку (на 100 осіб) * ^{1/2}	
2.09 Кількість телефонних ліній (на 100 мешканців) * ^{1/2}	

Складова 3: Макроекономічне середовище.....25%

3.01 Сальдо держбюджету (% ВВП) *	
3.02 Норма внутрішніх заощаджень (% ВВП) *	
3.03 Інфляція (%) * ^e	
3.04 Державний борг (% ВВП) *	
3.05 Кредитний рейтинг країни *	

Складова 4: Охорона здоров'я та початкова освіта.....25%

А. Охорона здоров'я	50%
4.01 Вплив малярії на ведення бізнесу ^f	
4.02 Захворюваність на малярію * ^f	
4.03 Вплив туберкульозу на ведення бізнесу ^f	
4.04 Захворюваність на туберкульоз (випадків на 100 000 мешканців) * ^f	
4.05 Вплив ВІЛ/СНІД на ведення бізнесу ^f	
4.06 Поширеність ВІЛ (% дорослого населення) * ^f	
4.07 Дитяча смертність (смертей на 1000 немовлят) *	
4.08 Середня очікувана тривалість життя (років при народженні) *	
В. Початкова освіта	50%
4.09 Якість початкової освіти	
4.10 Охоплення початковою освітою (%) *	

ПІДСИЛЮВАЧІ ЕФЕКТИВНОСТІ

Складова 5: Вища освіта та професійна підготовка..... 17%

A. Охоплення освітою..... 33%

- 5.01 Охоплення середньою освітою (%) *
- 5.02 Охоплення вищою освітою (%) *

B. Якість освіти..... 33%

- 5.03 Якість системи освіти
- 5.04 Якість викладання математики та природничих наук
- 5.05 Якість шкіл менеджменту
- 5.06 Доступ до Інтернету в школах

C. Навчання на робочому місці..... 33%

- 5.07 Доступність дослідницьких та освітніх послуг
- 5.08 Підвищення кваліфікації персоналу

Складова 6: Ефективність ринку товарів 17%

A. Конкуренція..... 67%

Внутрішня конкуренція ..... 75%^g

- 6.01 Інтенсивність конкуренції на внутрішньому ринку
- 6.02 Ступінь монополізації ринку
- 6.03 Ефективність антимонопольної політики
- 6.04 Вплив оподаткування ^{1/2}
- 6.05 Сукупна податкова ставка (% прибутку) *
- 6.06 Кількість процедур, необхідних для відкриття бізнесу *^h
- 6.07 Час, необхідний для відкриття бізнесу (днів) *^h
- 6.08 Витрати на проведення аграрної політики

Зовнішня конкуренція..... 25%^g

- 6.09 Переважання торговельних бар'єрів
- 6.10 Митні тарифи*
- 6.11 Частка іноземної власності
- 6.12 Вплив регулювання на ПП
- 6.13 Тяжкість митних процедур
- 6.14 Частка імпорту у ВРП *ⁱ

B. Якість умов попиту..... 33%

- 6.15 Ступінь орієнтованості на клієнта
- 6.16 Вибгливість покупця

Складова 7: Ефективність ринку праці..... 17%

A. Гнучкість 50%

- 7.01 Співпраця у відносинах працівник–працедавець
- 7.02 Гнучкість при встановленні заробітної платні
- 7.03 Практика наймання і звільнення
- 7.04 Витрати, пов'язані зі звільненням (тижнів заробітної платні) *
- 7.05 Вплив оподаткування ^{1/2}

B. Ефективність використання кваліфікованих співробітників 50%

- 7.06 Оплата праці та продуктивність
- 7.07 Відтік розумів
- 7.08 Частка жінок у робочій силі (% участі чоловіків) *

Складова 8: Рівень розвитку фінансового ринку 17%

A. Ефективність 50%

- 8.01 Наявність фінансових послуг
- 8.02 Доступність фінансових послуг
- 8.03 Отримання фінансування на внутрішньому фондовому ринку
- 8.04 Легкість отримання позичок
- 8.05 Доступність венчурного капіталу

B. Надійність та впевненість..... 50%

- 8.06 Надійність банків
- 8.07 Регулювання фондового ринку
- 8.08 Індекс надійності юридичних прав
(1–10, 10 — кращий показник) *

Складова 9: Технологічна готовність 17%

A. Проникнення технологій 50%

- 9.01 Доступність новітніх технологій
- 9.02 Впровадження технологій на рівні компаній
- 9.03 Прямі іноземні інвестиції і передача технологій

B. Використання ІКТ 50%

- 9.04 Інтернет-користувачі (на 100 осіб) *
- 9.05 Кількість абонентів ширококосмугового Інтернету (на 100 осіб) *
- 9.06 Пропускна здатність Інтернету (кб/с на душу населення) *
- 9.07 Кількість абонентів ширококосмугового мобільного Інтернету (на 100 осіб) *
- 9.08 Кількість абонентів мобільного зв'язку (на 100 осіб) *^{1/2}
- 9.09 Кількість телефонних ліній (на 100 мешканців) *^{1/2}

Складова 10: Розмір ринку..... 17%

A. Розмір внутрішнього ринку..... 75%

- 10.01 Індекс розміру внутрішнього ринку *^j

B. Розмір зовнішнього ринку..... 25%

- 10.02 Індекс розміру зовнішнього ринку *^k

ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Складова 11: Рівень розвитку бізнесу 50%

- 11.01 Кількість місцевих постачальників
- 11.02 Якість місцевих постачальників
- 11.03 Рівень розвитку бізнес-кластерів
- 11.04 Природа конкурентної переваги
- 11.05 Ширина ланцюжка доданої вартості
- 11.06 Контроль міжнародної дистрибуції
- 11.07 Рівень розвитку виробничих процесів
- 11.08 Рівень маркетингу
- 11.09 Готовність делегувати повноваження
- 7.06 Ставка на професійне управління ^{1/2}

Складова 12: Інновації 50%

- 12.01 Здатність до інновацій
- 12.02 Якість науково-дослідних закладів
- 12.03 Витрати компаній на НДДКР
- 12.04 Співпраця університетів і бізнесу в НДДКР
- 12.05 Держзакупівлі високотехнологічної продукції
- 12.06 Наявність наукових та інженерних кадрів
- 12.07 Патенти на винаходи (на млн осіб) *
- 1.02 Охорона інтелектуальної власності ^{1/2}

ПОСИЛАННЯ

a. Для категорії i , що складається з k показників:

$$category_i = \frac{\sum_{k=1}^k indicator_k}{k}$$

b. Значення питомих ваг такі:

Стадії розвитку				
Стадія факторної орієнтованості (1)	Перехід від першої до другої стадії	Стадія орієнтованості на ефективність (2)	Перехід від другої до третьої стадії	Стадія орієнтованості на інновації (3)
ВВП на душу населення*, дол. США, порогові значення**				
<2 000	2 000–2 999	3 000–8 999	9 000–17 000	>17 000
Вага субіндексу «Базові вимоги», %				
60	40–60	40	20–40	20
Вага субіндексу «Підсилювачі ефективності», %				
35	35–50	50	50	50
Вага субіндексу «Фактори розвитку та інноваційного потенціалу», %				
5	5–10	10	10–30	30

* Для економік із суттєвою залежністю від мінеральних ресурсів ВВП на душу населення не є єдиним критерієм для визначення стадії розвитку.

** У діапазонах ваги субіндексів діє зворотній зв'язок між значенням ВВП на душу населення. Наприклад, для країни з ВВП на душу населення у 2 999 дол. США вага субіндексу «Базові вимоги» складає 40%. Україна знаходиться на другій стадії розвитку.

c. Стандартна формула для нормалізації статистичних даних є такою:

$$6x \frac{(\text{загальний бал країни} - \text{мінімальний бал у вибірці})}{(\text{максимальний бал у вибірці} - \text{мінімальний бал у вибірці})} + 1$$

Максимальний та мінімальний бали вибірки — це максимальний і, відповідно, мінімальний бали у вибірці країн, які входять до списку держав, що аналізуються за допомогою ІГК. У деяких випадках були внесені корективи з урахуванням екстремальних значень. Для тих статистичних даних, для яких більше значення — це погіршення результату (наприклад, кількість захворювань, державний борг), ми використовуємо формулу нормалізації. Вона полягає в тому, що на додаток до нормалізації даних до значень від 1 до 7 адаптуються дані таким чином, що значення 1 і 7, як і раніше, відповідають найгіршим і найкращим результатам відповідно:

$$-6x \frac{(\text{загальний бал країни} - \text{мінімальний бал у вибірці})}{(\text{максимальний бал у вибірці} - \text{мінімальний бал у вибірці})} + 7$$

d. Для тих груп змінних, які містять одну або кілька змінних з половиною своєї питомої ваги, бали країн підраховуються наступним чином:

$$\frac{(\text{сума балів за змінною з повною питомою вагою}) + 0,5 \times (\text{сума балів за змінною з половиною питомою вагою})}{(\text{кількість змінних з повною питомою вагою}) + 0,5 \times (\text{кількість змінних з половиною питомою вагою})}$$

e. Для того щоб врахувати, чи високий рівень інфляції та дефляції завдає шкоди, інфляція входить до моделі з U-подібним розподілом таким чином: для значень інфляції між 0,5 і 2,9 відсотка країна отримує максимально можливі 7 балів. За межами цього діапазону бали зменшуються лінійно, у міру відходу від цих значень.

f. Вплив малярії, туберкульозу та ВІА/СНІДу на конкурентоспроможність залежить не тільки від по-

казників захворюваності, а також від того, наскільки значних збитків вони завдають бізнесу. Тому для оцінювання впливу кожного з цих трьох захворювань ми об'єднуємо статистику щодо захворюваності з результатами опитування, наскільки значних збитків вони завдають бізнесу. Для об'єднання цих даних ми спочатку підраховуємо співвідношення рівня захворюваності кожної країни та рівня найвищої захворюваності у всій вибірці. Протилежне від цього співвідношення потім множить на бал країни за відповідним номером відповіді з опитування керівників бізнесу. Цей добуток потім нормалізують до значень від 1 до 7. Необхідно врахувати, що країни з нульовим значенням захворюваності отримують 7 балів, незалежно від отриманих при опитуванні балів.

g. Результат за підсумковою «конкуренція» є середньозваженим значенням двох складників: внутрішньої конкуренції та зовнішньої конкуренції. Змінні, які входять до обох цих складників, показують, наскільки сильно спотворюється конкуренція. Відносне значення цих спотворень залежить від розміру внутрішнього ринку відносно зовнішнього ринку. Ця взаємодія між внутрішнім і зовнішнім ринками визначається за допомогою способу, завдяки якому ми визначаємо отриману цими двома складниками питому вагу. Внутрішня конкуренція — це сума споживання (C), інвестицій (I), державних витрат (6) та експорту (X), тоді як зовнішня конкуренція дорівнює імпорту (M). Таким чином, ми надаємо питому вагу $(C+I+6+X)/(C+I+6+X+M)$ внутрішній конкуренції і питому вагу $M/(C+I+6+X+M)$ зовнішній конкуренції.

Для України розрахунки показують, що питома вага для складника внутрішньої конкуренції дорівнює 0,75 і для складника зовнішньої конкуренції дорівнює 0,25.

h. Змінні 6.06 та 6.07 додаються і формують одну змінну

i. Значення цієї змінної нормалізуються.

j. Розмір внутрішнього ринку визначається за допомогою розрахунку натурального логарифму від суми валового внутрішнього продукту (за паритетом купівельної спроможності (ПКС)) плюс загальна сума імпорту товарів та послуг (ПКС), з відніманням загальної суми експорту товарів та послуг (ПКС). Дані потім нормалізують до значень від 1 до 7. Дані щодо імпорту та експорту (ПКС) вираховуються через множення експорту (у відсотках від ВВП) на ВВП за паритетом купівельної спроможності.

k. Розмір зовнішнього ринку підраховується як натуральний логарифм від загальної суми експорту товарів та послуг (ПКС), нормалізований до значень від 1 до 7. Дані експорту за паритетом купівельної спроможності отримані через множення експорту (у відсотках від ВВП) на значення ВВП за паритетом купівельної спроможності.

Додаток Б: Показники Індeksu конкурентоспроможності регіонів України у 2012 році

Права власності

Права власності, включно із власністю фінансових активів, у Вашому регіоні (1 = визначені не чітко і не охороняються законом, 7 = чітко визначені і охороняються законом).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Охорона інтелектуальної власності

Захист інтелектуальної власності та заходи боротьби із підробкою продукцією у Вашому регіоні (1 = практично відсутні, 7 = наявні та ефективні).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Нецільове використання бюджетних коштів

Незаконне отримання бюджетних коштів компаніями, приватними особами та групами осіб в результаті корупційних дій у Вашому регіоні (1 = є звичайною практикою, 7 = зовсім не мають місця).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Довіра громадськості до політиків

Впевненість громадськості у невідкупності високопосадовців у Вашому регіоні (1 = дуже низька, 7 = дуже висока).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Хабарі та неформальні платежі

Наскільки у Вашому регіоні розповсюджена практика хабарів чи додаткових неофіційних платежів, що пов'язані з таким:

- Імпорт та експорт?
  - Суспільна інфраструктура (наприклад, телефонні лінії чи електропостачання)?
  - Податкові платежі?
  - Отримання держзамовлень, ліцензій?
  - Винесення сприятливих судових рішень?
- (1 — широко розповсюджені, 7 — зовсім не мають місця).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Незалежність судової системи

Наскільки залежним від впливу влади, бізнесу та приватних осіб є судовий процес у Вашому регіоні? (1 = сильно залежним, 7 = зовсім незалежним).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Фаворитизм у рішеннях чиновників

У Вашому регіоні чиновники, приймаючи рішення, пов'язані із контрактами? (1 = зазвичай підтримують наблизені фірми та приватних осіб, 7 = займають об'єктивну та неупереджену позицію).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Марнотратство у бюджетних витратах

Структура бюджетних витрат у Вашому регіоні (1 = абсолютно неефективна, 7 = забезпечує пропозицію необхідних у регіоні товарів та послуг).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Тягар адміністративного регулювання

Адміністративне регулювання бізнесу з боку органів влади (отримання дозволів, створення необхідної звітності тощо) у Вашому регіоні (1 = дуже обтяжливе, 7 = не обтяжливе).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Ефективність правової системи у врегулюванні суперечок

Наскільки ефективні правові та регуляторні норми, що існують у Вашому регіоні, при врегулюванні суперечок? (1 = неефективні, 7 = ефективні).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Ефективність правової системи в оскаржуванні регуляторних актів

Наскільки ефективні правові та регуляторні норми, що існують у Вашому регіоні, при оскаржуванні правомірності дій та/чи регулювання з боку влади? (1 = неефективні, 7 = ефективні).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Прозорість політики держорганів

Наскільки легко компанії Вашого регіону можуть отримувати інформацію про зміни в галузевому регулюванні? (1 = практично неможливо, 7 = дуже легко).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Державні послуги на підтримку бізнесу

Наскільки органи влади Вашого регіону покращують свою діяльність щодо надання послуг з метою покращення економічної ефективності бізнесу регіону? (1 = зовсім ні, 7 = широко).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Втрати бізнесу від загрози тероризму

Загроза тероризму у Вашому регіоні (1 = накладає істотні додаткові витрати на бізнес, 7 = не накладає істотних додаткових витрат на бізнес).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Втрати бізнесу від злочинності та насильства

Загальний рівень злочинності та насильства (наприклад, шахрайство, крадіжки та грабежі) у Вашому регіоні (1 = накладає істотні додаткові витрати на бізнес, 7 = не накладає істотних додаткових витрат на бізнес).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Організована злочинність

Організована злочинність (рекети, вимагання) у Вашому регіоні (1 = змушує бізнес нести великі витрати, 7 = не змушує бізнес нести значних витрат).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Надійність роботи правоохоронних органів

Робота міліції у Вашому регіоні (1 = не забезпечує дотримання закону і порядку, 7 = повністю забезпечує дотримання закону і порядку).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Корпоративна етика

У Вашому регіоні корпоративна етика компаній по відношенню до чиновників, політиків або інших підприємств (1 = не розвинена, 7 = розвинена на найвищому світовому рівні).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Ефективність корпоративного керівництва

Власники (акціонери) і спостережні ради у Вашому регіоні (1 = практично не вимагають звітності від менеджменту, 7 = ретельно відстежують ключові управлінські рішення).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Захист інтересів міноритарних акціонерів

У Вашому регіоні інтереси міноритарних акціонерів, власників невеликих пакетів акцій (1 = не захищені законом, 7 = захищені законом і ефективно відстоюються).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Надійність захисту інвестора*

Надійність захисту інвестора (1-10, 10 — кращий показник), 2011

Джерело: Світовий банк, Індекс «Doing Business 2011».

Якість інфраструктури в цілому

Інфраструктура (транспорт, телекомунікації, електроенергетика) у Вашому регіоні (1 = зовсім не розвинена, 7 = відмінно розвинена і ефективна, на рівні міжнародних стандартів).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Якість доріг

Дорожня інфраструктура у Вашому регіоні (1 = зовсім не розвинена, 7 = відмінно розвинена і ефективна, на рівні міжнародних стандартів).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Якість залізничної інфраструктури

Залізничне сполучення у Вашому регіоні (1 = зовсім не розвинене, 7 = відмінно розвинене і ефективне, на рівні міжнародних стандартів).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Якість портової інфраструктури

Портова інфраструктура і внутрішнє водне сполучення у Вашому регіоні (1 = зовсім не розвинені, 7 = відмінно розвинені і ефективні, на рівні міжнародних стандартів)

*Для регіонів, що не мають внутрішніх водних шляхів чи виходу до моря, оцінюється доступність портових послуг внутрішнього водного сполучення.

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Якість інфраструктури повітряних перевезень

Пасажирське повітряне сполучення у Вашому регіоні (1 = зовсім не розвинене, 7 = відмінно розвинене і ефективне, на рівні міжнародних стандартів).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Пасажирообіг авіаційного транспорту*

Пасажирообіг авіаційного транспорту за регіонами (на тижень, млн місць × км).

Джерело: Державна авіаційна служба України. Розрахунки: Фонд «Ефективне управління».

Якість електропостачання

Якість електропостачання у Вашому регіоні (маються на увазі перебої в енергопостачанні і перепади напруги) (1 = зовсім не розвинені, 7 = відмінно розвинені і ефективні, на рівні міжнародних стандартів).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Кількість телефонних ліній*

Кількість основних телефонних апаратів телефонної мережі загального користування в регіонах у розрахунку на 100 осіб у 2011 році.

Джерело: Національна комісія регулювання зв'язку України.

Число абонентів мобільного зв'язку*

Кількість основних телефонних апаратів телефонної мережі загального користування у розрахунку на 100 осіб у 2011 році.

Джерело: Національна комісія регулювання зв'язку України.

Сальдо держбюджету*

Профіцит/дефіцит бюджету країни у відсотках від ВВП у 2011 році.

Джерело: Національний банк України.

Норма внутрішніх заощаджень*

Норма внутрішніх заощаджень у відсотках від ВВП у 2011 році.

Джерело: Національний банк України.

Інфляція*

Індекс споживчих цін у регіонах у 2011 році.

Джерело: Державна служба статистики України.

Державний борг*

Державний борг у відсотках до ВВП у 2011 році.

Джерело: Національний банк України.

Кредитний рейтинг країни*

Кредитний рейтинг країни, 2011

Джерело: Всесвітній економічний форум.

Вплив малярії на ведення бізнесу

На Вашу думку, наскільки серйозний вплив матиме малярія на Вашу компанію у найближчі 5 років? (1 = серйозний вплив, 7 = жодного впливу).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Захворюваність на малярію*

Захворюваність на малярію (випадків на 100 000 населення у 2011 році).

Джерело: Державна служба статистики України.

Вплив туберкульозу на ведення бізнесу

На вашу думку, наскільки серйозний вплив матиме туберкульоз на Вашу компанію у найближчі 5 років? (1 = серйозний вплив, 7 = жодного впливу).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Захворюваність на туберкульоз*

Захворюваність на туберкульоз у регіонах (випадків на 100 000 осіб у 2011 році).

Джерело: Міністерство охорони здоров'я України.

Вплив ВІЛ/СНІД на ведення бізнесу

На вашу думку, наскільки серйозний вплив матиме ВІЛ/СНІД на Вашу компанію у найближчі 5 років? (1 = серйозний вплив, 7 = жодного впливу).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Поширеність ВІЛ*

Поширеність ВІЛ у регіонах (% дорослого населення (15-49) у 2011 році).

Джерело: Український центр із профілактики та боротьби зі СНІДом.

Дитяча смертність*

Дитяча смертність у регіонах (смертей на 1 000 немовлят у 2011 році).

Джерело: Державна служба статистики України.

Середня очікувана тривалість життя*

Середня очікувана тривалість життя у регіонах (років при народженні у 2011 році).

Джерело: Державна служба статистики України.

Якість початкової освіти

Початкові школи у Вашому регіоні (1 = дуже низької якості, 7 = одні з найкращих у світі).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Охоплення початковою освітою*

Частка дітей шкільного віку в регіонах, охоплених початковою освітою, у 2011 році.

Джерело: Державна служба статистики України.

Охоплення середньою освітою*

Частка дітей шкільного віку в регіонах, охоплених середньою освітою, у 2011 році.

Джерело: Державна служба статистики України.

Охоплення вищою освітою*

Частка населення (18-23) у регіонах, охоплених вищою освітою у 2011 році.

Джерело: Державна служба статистики України. Розрахунки: Фонд «Ефективне управління».

Якість системи освіти

Система освіти у Вашому регіоні (1 = не забезпечує конкурентоспроможність економіки, 7 = максимально сприяє підвищенню конкурентоспроможності економіки).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Якість викладання математики та природничих наук

Якість викладання математики та природничих наук у школах Вашого регіону (1 = дуже низький, 7 = дуже високий).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Якість шкіл менеджменту

Бізнес-школи у Вашому регіоні (1 = низької якості, 7 = одні з найкращих у світі).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Доступ до Інтернету в навчальних закладах

У Вашому регіоні доступ до Інтернету у школах (1 = дуже обмежений, 7 = широко розповсюджений — більшість учнів мають регулярний доступ до Інтернету).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Доступність дослідницьких та освітніх послуг

В якій мірі якісні спеціалізовані послуги у галузі підвищення кваліфікації доступні у Вашому регіоні? (1 = не доступні, 7 = широко доступні).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Підвищення кваліфікації персоналу

Кадрова політика в компаніях Вашого регіону передбачає (1 = низькі витрати на підготовку кваліфікованих кадрів, 7 = значні витрати на залучення, підготовку та утримання кадрів).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Інтенсивність конкуренції на внутрішньому ринку

Конкуренція на регіональному ринку (1 = незначна в більшості галузей, 7 = інтенсивна в більшості галузей).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Ступінь монополізації ринку

Ділова активність у Вашому регіоні (1 = зосереджена в рамках декількох бізнес-груп, 7 = поширена серед великої кількості компаній).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Ефективність антимонопольної політики

Антимонопольна політика у Вашому регіоні (1 = слабка і не стимулює конкуренцію, 7 = ефективна і розвиває конкуренцію).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Вплив оподаткування

Рівень податків у Вашому регіоні (1 = істотно обмежує стимули для роботи і інвестицій, 7 = практично не впливає на стимули для роботи і інвестицій).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Сукупна податкова ставка*

Середньозважена податкова ставка: податку на прибуток, на фонда заробітної плати та інших податків у 2011 році.

Джерело: Світовий банк, Індекс «Doing Business 2011».

Кількість процедур, необхідних для відкриття бізнесу*

Кількість процедур, необхідних для відкриття бізнесу у 2011 році.

Джерело: Світовий банк, Індекс «Doing Business 2011».

Час, необхідний для відкриття бізнесу*

Час, необхідний для відкриття бізнесу (днів), 2011.

Джерело: Світовий банк, Індекс «Doing Business 2011».

Витрати на проведення аграрної політики

Державна політика в агропромисловому комплексі Вашого регіону (1 = дуже неефективна, 7 = дотримує баланс інтересів платників податків, споживачів та виробників).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Переважають торговельних бар'єрів

У вашому регіоні тарифні та нетарифні бар'єри значно знижують здатність імпортерів товарів конкурувати на внутрішньому ринку (1 = цілком згоден, 7 = повністю не згоден).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Митні тарифи*

Середня ставка мита на імпорт, 2011.

Джерело: International Trade Centre.

Частка іноземної власності

У Вашому регіоні участь іноземного капіталу в статутному капіталі компаній (1 = мала і обмежується, 7 = переважає і заохочується).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Вплив регулювання на ПІІ

У Вашому регіоні регулювання прямих іноземних інвестицій (1 = перешкоджає притоку прямих іноземних інвестицій, 7 = заохочує приплив прямих іноземних інвестицій).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Тиск митних процедур

Процедури на регіональній митниці (1 = занадто повільні і ускладнені, 7 = швидкі і ефективні).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Доля імпорту в ВРП*

Доля імпорту в ВРП.

Джерело: Державна служба статистики України. Розрахунки: Фонд «Ефективне управління».

Ступінь орієнтованості на клієнта

Наскільки добре компанії у Вашому регіоні працюють зі споживачами? (1 = в основному погано працюють зі своїми споживачами, 7 = дуже уважні до споживачів і збереження клієнтської бази).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Вибагливість покупця

Приймаючи рішення про купівлю, на що покупці у Вашому регіоні спочатку звертають увагу? (1 = низькі ціни, 7 = високі характеристики якості товару).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Співпраця у відносинах працівник–працедавець

Відносини працевлаштування і найманих працівників у Вашому регіоні (1 = в основному конфліктні, 7 = в основному партнерські).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Гнучкість при встановленні заробітної платні

У Вашому регіоні заробітна платня (1 = визначається законодавчо або галузевими профспілковими угодами, 7 = індивідуально визначається в кожній конкретній компанії).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Практика наймання і звільнення

Практика наймання і звільнення співробітників у Вашому регіоні (1 = жорстко регулюється законодавством, 7 = гнучко визначається роботодавцями).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Витрати, пов'язані зі звільненням*

Витрати, пов'язані зі звільненням (тижнів заробітної плати) у 2011 році.

Джерело: Світовий банк, Індекс «Doing Business 2011»

Оплата праці та продуктивність

У Вашому регіоні оплата праці (1 = не залежить від продуктивності праці працівника, 7 = напряму залежить від продуктивності праці працівника).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Ставка на професійне управління

Провідні позиції в управлінні компаніями Вашого регіону (1 = зазвичай надаються родичам або знайомим без урахування їх досвіду і кваліфікації, 7 = надаються тільки професійним менеджерам, відібраних через їх високої кваліфікації).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Відтік розумів

Талановиті люди Вашого регіону (1 = як правило, шукають роботу в інших країнах або регіонах України, 7 = майже завжди залишаються працювати в регіоні).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Частка жінок у робочій силі*

Частка жінок у робочій силі у відсотках від частки чоловіків у регіонах у 2011 році.

Джерело: Державна служба статистики України.

Наявність фінансових послуг

В якій мірі конкуренція між постачальниками фінансових послуг у Вашому регіоні забезпечує пропозицію фінансових послуг за доступними цінами? (1 = взагалі не забезпечує, 7 = дуже добре забезпечує).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Доступність фінансових послуг

Чи надає фінансовий сектор у Вашому регіоні широкий вибір фінансових продуктів і послуг для бізнесу? (1 = взагалі не надає, 7 = надає широкий вибір).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Отримання фінансування на внутрішньому фондовому ринку

Для компаній у Вашому регіоні залучити грошові кошти за рахунок випуску акцій на фондовому ринку (1 = неможливо, 7 = дуже просто).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Легкість отримання позичок

Наскільки просто у Вашому регіоні отримати банківський кредит, маючи тільки хороший бізнес-план і не маючи застави? (1 = дуже складно, 7 = дуже просто).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Доступність венчурного капіталу

Наскільки просто у Вашому регіоні знайти венчурний капітал підприємцям з інноваційними (новий продукт, нова технологія), але ризиковими проектами? (1 = дуже складно, 7 = дуже просто).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Надійність банків

Банківський сектор у Вашому регіоні (1 = характеризується низькою ліквідністю і потребує підтримки з боку держави, 7 = в цілому надійний і фінансово стійкий).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Регулювання фондового ринку

Регулювання обігу цінних паперів у Вашому регіоні (1 = непрозоре, неефективне і є об'єктом маніпулювання з боку бізнесу і держави, 7 = прозорі, ефективні і не є об'єктом маніпулювання з боку бізнесу і держави).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Індекс надійності юридичних прав*

Індекс надійності юридичних прав (0-10, 10 — кращий показник), 2011.

Джерело: Світовий банк, Індекс «Doing Business 2011».

Доступність новітніх технологій

У Вашому регіоні передові технології (1 = малодоступні і не знаходять широкого застосування, 7 = широкодоступні і активно використовуються).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Впровадження технологій на рівні компаній

Компанії у Вашому регіоні (1 = не зацікавлені впроваджувати нові технології, 7 = активно впроваджують нові технології).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Прямі іноземні інвестиції і передача технологій

Прямі іноземні інвестиції у Вашому регіоні (1 = практично не привносять нових технологій, 7 = є важливим джерелом нових технологій).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Інтернет-користувачі*

Кількість користувачів Інтернет на 100 осіб у 2011 році.

Джерело: Gemius/GFK-Ukraine.

Кількість абонентів широкосмугового Інтернету*

Кількість абонентів широкосмугового Інтернету на 100 осіб у 2011 році.

Джерело: IKS-consulting.

Пропускна здатність Інтернет*

Пропускна здатність Інтернет, кб/с на душу населення у 2011 році.

Джерело: International Telecommunications Unit.

Кількість абонентів широкосмугового мобільного Інтернету (на 100 осіб)*

Кількість абонентів широкосмугового мобільного Інтернету (на 100 осіб)*.

Джерело: Всесвітній економічний форум.

Індекс розміру внутрішнього ринку*

Сума ВРП і обсягу імпорту мінус обсяг експорту у регіонах (1-7, 7 — кращий показник) у 2011 році.

Джерело: Попередні дані Держстату, розрахунки Фонду «Ефективне управління». Див. деталі в Додатку А.

Індекс розміру зовнішнього ринку*

Обсяг експорту у регіонах (1-7, 7 — кращий показник).

Джерело: Розрахунки Фонду «Ефективне управління».
Див. деталі в Додатку А.

Кількість місцевих постачальників

Місцеві постачальники у Вашому регіоні (1 = практично відсутні, 7 = численні).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Якість місцевих постачальників

Якість місцевих постачальників у Вашому регіоні (1 = дуже низька, 7 = дуже висока).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Рівень розвитку бізнес-кластерів

В економіці Вашого регіону сильні і добре розвинені кластери (1 = не існують, 7 = широко поширені в багатьох сферах діяльності).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Природа конкурентної переваги

Конкурентні переваги підприємств Вашого регіону на міжнародних ринках (1 = визначаються низькою вартістю ресурсів, 7 = полягають в унікальних продуктах і виробничих процесах).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Ширина ланцюжка доданої вартості

Компанії-експортери у Вашому регіоні (1 = в основному охоплюють лише окремі етапи «ланцюжка створення вартості» (наприклад, займаються тільки видобутком і переробкою природних ресурсів), 7 = охоплюють весь «ланцюжок створення вартості» (не тільки виробляють продукцію, а й розробляють нові продукти, просувають свою продукцію на ринок, займаються маркетингом, логістикою і післяпродажним обслуговуванням)).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Контроль міжнародної дистрибуції

Виходячи на закордонні ринки, компанії Вашого регіону здійснюють маркетинг і збут товарів (1 = залучаючи іноземних посередників, 7 = через власні канали або канали, контрольовані українськими компаніями).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Рівень розвитку виробничих процесів

Наскільки відповідають сучасному рівню виробничі процеси у Вашому регіоні? (1 = взагалі не відповідають — переважають трудомісткі методи і виробничі технології попереднього покоління, 7 = повністю відповідають — переважають кращі в світі, найефективніші виробничі технології).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Рівень маркетингу

Маркетинг в компаніях Вашого регіону (1 = не використовується або примітивний, 7 = широко поширений, і компанії використовують найсучасніші методи і підходи).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Готовність делегувати повноваження

У компаніях Вашого регіону готовність делегувати повноваження підлеглим (1 = в цілому низька: керівництво контролює всі важливі рішення, 7 = в цілому висока: повноваження делегуються керівникам підрозділів компанії та іншим співробітникам).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Здатність до інновацій

У Вашому регіоні компанії отримують технології (1 = виключно через покупку ліцензій або «копіювання» зарубіжних технологій, 7 = на основі власних досліджень і передових розробок нових продуктів і виробничих процесів).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Якість науково-дослідних закладів

Науково-дослідні організації у Вашому регіоні (наприклад, університетські лабораторії, НДІ) (1 = відсутні, 7 = найкращі у своїх сферах діяльності).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Витрати компаній на НДДКР

Компанії у Вашому регіоні (1 = як правило, не вкладають кошти в наукові дослідження і розробки (НДДКР), 7 = вкладають значні кошти в наукові дослідження і розробки (НДДКР) в порівнянні з міжнародними конкурентами).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Співпраця університетів і бізнесу в НДДКР

Співпраця бізнесу з місцевими вузами та НДІ у сфері науково-дослідних розробок у Вашому регіоні (1 = не практикується або мінімально, 7 = проводиться інтенсивно і постійно).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Держзакупівлі високотехнологічної продукції

У Вашому регіоні проведення державних закупівель і тендерів веде до технологічних інновацій (1 = повністю не згоден, 7 = абсолютно згоден).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Наявність наукових та інженерних кадрів

Вчені й інженери у Вашому регіоні (1 = відсутні або їх дуже мало, 7 = їх не бракує).

Джерело: Фонд «Ефективне управління». Опитування керівників підприємств у 2012 році.

Патенти на винаходи*

Кількість отриманих патентів на винаходи в Договорі про патентне співробітництво (у розрахунку на 1 млн осіб).

Джерело: WIPO, OECD, Державна служба статистики України.
Розрахунки: Фонд «Ефективне управління».